

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

Правові горизонти



Legal horizons

ВИПУСК 19 (32)

Суми – 2019

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i19.p94>

ЦИФРОВА ВАЛЮТА ЦЕНТРАЛЬНОГО БАНКУ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА



Гудіма Тетяна Степанівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України
orcid.org/0000-0003-1509-5180



Устименко Володимир Анатолійович,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАН України,
Інститут економіко-правових досліджень НАН України
orcid.org/0000-0002-1094-422X

Стаття присвячена виявленню особливостей цифрової валюти Центрального банку (далі – ЦВЦБ), з’ясуванню їх впливу на грошово-кредитну політику держави та визначенню перспектив трансформації вітчизняного банківського законодавства у зв’язку із впровадженням ЦВЦБ. Відзначається, що обсяг компетенції Центрального банку (далі – ЦБ) та правові засади випуску ЦВЦБ залежатимуть від економіко-правових особливостей цифрової валюти, ступеня її впливу на грошово-кредитну політику держави, фінансову стабільність економіки країни тощо. При цьому у процесі формування відповідного правового поля та визначенні понятійного апарату у сфері емісії та обігу ЦВЦБ слід враховувати особливості використання останніх у господарських операціях та специфічні функції, не притаманні звичайним засобам платежу. Ініціативи щодо випуску ЦВЦБ сприятимуть: 1) поступовому звуженню банківської системи на рівні Центральних банків (на зразок «Чикагського плану»), дозволяючи фізичним особам та суб’єктам господарювання зберігати вклади безпосередньо на рахунках Центральних банків; 2) підвищенню довіри суб’єктів господарювання та фізичних осіб до фінансової системи; 3) посиленню фінансової стабільності економіки (як у межах окремої країни, так і на світовому рівні).

Надання суб’єктам господарювання або фізичним особам права на зберігання цифрових грошей безпосередньо в Центральному банку може зумовити два основних напрями впливу на ГКП: по-перше, посилити її трансмісійний механізм; по-друге, призвести до дезінтермедіації банків. Зазначене може призвести до виникнення деяких правових проблем щодо: (1) сфери компетенції НБУ; (2) конституційних основ правового господарського порядку (ст. 5 ГКУ). Зокрема, не виключається те, що централізація випуску, обслуговування та управління обігом ЦВЦБ може порушувати принципи захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку тощо.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, цифрова валюта центрального банку, фінансова стабільність, компетенція, правові засади, господарські операції, випуск.

Hudima T.S., Ustyimenko V.A Central Bank digital currence: economic and legal characteristics. The article is devoted to identifying the peculiarities of the central bank digital currency

(CBDC), explaining their impact on the monetary policy of the state and identifying the prospects for the transformation of domestic banking legislation in connection with the implementation of the CBDC. It is noted that the scope of competence of the Central Bank and the legal basis for the issuance of the CBDC will depend on the economic and legal features of the digital currency, the degree of its impact on the monetary policy, the financial stability of the country's economy and so on. In the process of forming the appropriate legal field and defining the conceptual apparatus in the sphere of emission and circulation of the CBDC, the peculiarities of the use of the latter in economic transactions and the specific functions not inherent in ordinary means of payment should be taken.

CBDC initiatives will help: 1) progressively narrow the banking system at the level of the Central Banks (such as the Chicago Plan) by allowing individuals and businesses to deposit directly into the accounts of the Central Banks; 2) increasing confidence of economic entities and individuals in the financial system; 3) strengthening the financial stability of the economy (both domestically and globally).

Granting business entities or individuals the right to store digital money directly with the Central Bank can give rise to two main directions of influence on monetary policy: first, to strengthen its transmission mechanism; secondly, lead to banks being disrupted. This may lead to some legal issues regarding: (1) the NBU's area of competence; (2) the constitutional foundations of the legal economic order (Article 5 of the ECU). In particular, it cannot be ruled out that centralization of the production, servicing and management of the CBDC turnover may violate the principles of competition in business activities, prevent abuse of monopoly position in the market, etc.

Keywords: monetary policy, central bank digital currency, financial stability, competence, legal framework, economic operations, issue.

Поступова цифровізація економіки зумовлює не тільки створення ринкових стимулів, мотивацій, попиту та формування потреб щодо використання цифрових технологій, продуктів, послуг, в тому числі у банківській діяльності, а ще й трансформації відповідного правового регулювання. Зважаючи на це центральні банки багатьох країн (Швеції, Канади, Великобританії, Японії, Китаю, Швеції, Росії та інші) [1; 2; 3; 4] оцінюють можливість впровадження власної цифрової валюти, яка отримала одноіменну назву – цифрова валюта Центрального банку. Подібна практика не оминула й Україну. У 2018 році Національний банк України (далі – НБУ) реалізував закритий пілотний проект, який передбачав упровадження платформи «Електронна гривня», випуск в обіг обмеженої кількості е-гривні та тестування операцій з її використанням [5].

Інтерес до вивчення питань емісії ЦВЦБ пов'язаний як з усвідомленням можливостей, які відкривають нові технології для підвищення ефективності грошових зобов'язань, так і зумовлений занепокоєнням з боку міжнародних фінансових інститутів, зокрема Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ), Банку Міжнародних розрахунків (далі – БМР), Європейського центрального банку та інших щодо впливу ЦВЦБ на реалізацію грошово-кредитної політики (далі – ГКП) та стабільність національних грошових систем [6].

На сьогодні дослідження різних аспектів

випуску ЦВЦБ знаходиться майже на початковому етапі та представлені роботами переважно зарубіжних вчених, зокрема G. Gorton, A. Metrick, Д. Кочергіна, А. Янгірової, S. Dow, M. Bordo, A. Levin та багатьох інших. Серед вітчизняних вчених слід відмітити роботу А. Кудя та ін. «Цифрові активи та їх правове регулювання у світлі розвитку технології блокчейн» [7], в якій автори фрагментарно зачіпають питання випуску ЦВЦБ. За таких умов виявлення особливостей такої валюти, з'ясування її впливу на ГКП держави та визначення перспектив трансформації вітчизняного банківського законодавства, набувають особливої актуальності і практичної значимості. Зазначене і становить мету даного дослідження.

Виклад основного матеріалу. За позицією Європейського центрального банку, МВФ та БМР, ЦВЦБ являє собою зобов'язання центрального банку, номіноване в національній валюті, що має цифрову форму фіатних грошей і здатне виступати в якості засобу платежу. Іншими словами, такий різновид валюти може обмінюватись без обмежень на готівкові або безготівкові кошти у співвідношенні 1:1. Форма та технологія ЦВЦБ ризяться залежно від конкретних потреб, але в будь-якому разі вона розглядається дослідниками як нова еволюційна форма грошей ЦБ [8; p. 5].

На перший погляд, ідея випуску цифрової валюти ЦБ виглядає як така, що виникла на протипагу появи біткоїна та інших цифрових валют,

які створили конкуренцію банківським системам, зокрема банківським розрахункам. Втім, слід звернути увагу на те, що їх (криптовалют) інновація не обумовлена цифровою природою. Цифрові (електронні) гроші існують вже майже 40 років [9]. Новація криптовалют полягає в тому, що вони не потребують централізованої установи для перевірки транзакцій, підтримки безпеки та надійності системи і, що найголовніше, забезпечують суб'єктам грошових зобов'язань анонімність розрахунків. Наявність таких ознак не є характерною для ЦВЦБ. Це дає підстави стверджувати про помилковість підходів вчених [10], які розглядають валюту ЦБ в якості удосконаленого аналогу, наприклад біткоїну.

Щодо дійсних причин, через які Уряди багатьох країн світу (Швеції, Канади, Німеччини, США, Сінгапуру, КНР та інших) розглядають можливість поступового переходу від готівкових коштів до цифрових, то серед них можна визначити: захист грошового суверенітету, законного статусу національної валюти, спрощення фінансового моніторингу діяльності суб'єктів господарювання та громадян, включаючи боротьбу з ухиленням від сплати податків, цінову стабільність тощо. Остання, між тим, обмежується за географічною ознакою, її приналежністю до конкретного ЦБ.

Зважаючи на вищенаведене, представники наукових кіл та практики, зокрема прихильники конфіденційності, скептично ставляться до «примусового» переходу до цифрових грошей і вважають, що подібні процеси мають бути обумовлені наявністю попиту на ринку [11], а не навпаки. Зокрема, стимулюючими факторами такого переходу можуть бути: безпечність операцій із їх використанням та встановлення певних рівнів конфіденційності. Адже у протилежному випадку користувачі готівкової валюти, децентралізованих криптовалют, які бажають залишатися інкогніто, будуть надавати перевагу останнім, що в кінцевому підсумку може призвести до непередбачуваних для економіки країни наслідків.

У цілому ті чи інші переваги та недоліки ЦВЦБ залежатимуть від типу та правового режиму їх обігу. В науковій та публіцистичній літературі розрізняють 4 базових типи ЦВЦБ та їхні «гібриди». Перший (і найбільш відомий) тип ЦВЦБ по суті являє собою цифрову форму готівки, яка є анонімною і на неї не нараховуються відсотки. ЦВЦБ такого типу могла б використовуватись як інструмент для здійснення роздрібних платежів на невеликі суми. Другий тип ЦВЦБ розрахований тільки на юридичних осіб і може використовуватись для міжбанківських розрахунків. На ЦВЦБ третього типу нараховуються відсотки, отже, ця валюта може

використовуватись як засіб накопичення (аналог банківського депозиту) і бути інструментом ГКП. Нарешті, четвертий тип ЦВЦБ за суттю представляє собою рахунок для фізичної особи, який відкривається і ведеться Центральним банком.

Звичайно, ця класифікація є вельми умовною, і «банківські регулятори» можуть визначити правовий режим власних ЦВЦБ, комбінуючи їх різні типи та схеми використання, залежно від стратегічних цілей як ГКП, так і економічної політики держави, в цілому [12]. Такі процеси наразі досить активно відбуваються на міжнародному рівні. На початок 2019 р. 70% країн світу проводили дослідження з випуску ЦВЦБ [13, р. 7]. Незважаючи на дві майже невдалі спроби випустити ЦВЦБ в Еквадорі [14] і Венесуелі, ідея її запровадження надто приваблива, щоб бути проігнорованою ЦБ.

Зарубіжний досвід впровадження ЦВЦБ. Найбільш вдалим слід визнати підхід Центрального банку Швеції до визначення правового режиму ЦВЦБ. Риксбанк розробив модель цифрових валют для роздрібних платежів - електронна крона (e-krona). Ініціатива Банку Швеції багато в чому обумовлена різким зниженням (до 0,5%) використання готівки в платіжних транзакціях [15, с. 11]. Риксбанк передбачає дві можливі моделі емісії електронної крони - на основі розподіленого реєстру та на основі рахунків [16].

Подібний досвід є характерним і для ЦБ Норвегії. Втім регулятор поки не готовий до повної заміни готівки і розглядає ЦВЦБ в якості додаткового платіжного засобу [17]. В свою чергу, ЦБ Пакистану на початку 2019 р. заявив про намір повністю перейти на даний вид валюти до 2030 р. [18].

Загалом переважна більшість проектів передбачає, що випуск цифрових валют буде реалізований на основі розподілених реєстрів і що користувачам необхідно буде відкривати рахунки, які перебуватимуть у віданні ЦБ. Це сприятиме розширенню компетенції регулятора на законодавчому рівні.

Крім розглянутих вище проектів, рішення щодо випуску ЦВЦБ, але без використання технології розподілених реєстрів, оприлюднив і Народний банк Китаю [19]. Передбачається, що запланована до випуску ЦВЦБ Китаю матиме схожість з валютою Libra від Facebook. Зокрема, вона буде контрольована (щодо обігу та випуску), гарантована Центральним банком і, таким чином, безпечна, як і паперові банкноти [20]. За повідомленнями глави Народного банку Китаю, ЦВЦБ країни не буде працювати на піринговій

основі. Це дозволить відстежувати транзакції з її використанням для запобігання відмиванню коштів і незаконній діяльності. По суті, будучи великим плюсом для регуляторів, це означає, що ЦВЦБ не зможе гарантувати економічним агентам той же рівень анонімності, який надає наприклад готівка [20]. Однак контроль за обігом та обсягами випуску такої валюти забезпечить країну від фінансової та цінової нестабільності.

Загалом вищеописані ініціативи дещо нагадують «Чиказький план», що передбачав заходи з поступового звуження банківської системи на рівні ЦБ, дозволяючи окремим особам і невеликим установам зберігати вклади безпосередньо на його рахунках. Такий план свого часу так і не був реалізований в США, втім на даний час в оновленому вигляді поступово відроджується Федеральною резервною системою. На думку багатьох експертів та міжнародних інституцій, зокрема МВФ, «цей рецепт» може врятувати світову економіку від боргової кризи.

«Е-гривня», досвід України. Слід відзначити, що Україна також не залишилася осторонь процесів цифровізації. Наприкінці 2016 року НБУ розпочав вивчення можливості випуску ним власної ЦВЦБ – «електронної гривні» (далі – «е-гривня») та пошуку альтернативного інструменту здійснення миттєвих та дешевих платежів відповідно до сучасних тенденцій у діяльності центробанків. Для дослідження було обрано схему «ЦВЦБ як еквівалент готівки», яка передбачає, що е-гривня: розглядається як цифрова форма грошей, що випускається НБУ; характеризується як національна цифрова валюта, яка є фіатними грошима; має обмінюватися без обмежень на готівкові або безготівкові кошти у співвідношенні 1:1; не є дохідним інструментом, отже вважається засобом платежу, а не накопичення. На сьогодні НБУ розглядає можливість випуску як анонімної, так і ідентифікованої ЦВЦБ, оскільки кожний варіант має свої переваги й недоліки. При цьому, варіант анонімної ЦВЦБ для Національного банку не є пріоритетним [5].

У процесі дослідження розглядалися 2 альтернативних моделі взаємодії учасників: централізована або децентралізована. Централізована модель передбачає, що Національний банк випускає е-гривню одноосібно, а комерційні учасники ринку виконують сервісні (агентські) функції. У разі ж децентралізованої моделі банкам і небанківським фінансовим установам надавалось би право випуску е-гривні під контролем НБУ.

Втім, е-гривня, випущена комерційними учасниками ринку, вже не буде підпадати під визначення ЦВЦБ. Ключовим питанням, на яке

слід звернути увагу при дослідженні особливостей емісії ЦВЦБ, є те, хто підтримує її кодову базу. У разі якщо таким суб'єктом виступає центральний банк, то випуск ЦВЦБ нічим не відрізняється від існуючої системи, за винятком того, що фізичні особи можуть мати рахунки в ЦБ. У випадку коли, приватні суб'єкти підтримують кодову базу, то «грошові правила» вже не встановлюються ЦБ, і тому валюта не може вважатися ЦВЦБ. Загалом, говорити про успіх зазначеного вище пілотного проекту є передчасним, як з технічних, так і юридичних причин. Упровадження е-гривні у вітчизняну економіку насамперед потребуватиме чіткого законодавчого врегулювання. Адже можливість випуску ЦВЦБ в Україні на даний час лише впливає зі змісту основних і додаткових функцій НБУ, зокрема щодо забезпечення стабільності цін, визначення і проведення ГКП; визначення напрямів розвитку сучасних електронних банківських технологій; створення та забезпечення безперервного, надійного та ефективного функціонування, розвитку створених ним платіжних систем тощо (ст. 6 та 7 Закону України «Про НБУ»).

Так, відповідно до статті 33 Закону України «Про НБУ» для досягнення мети стабільності цін та реалізації ГКП НБУ надається виключне право випускати лише банкноти і монети, які мають статус законного платіжного засобу в рамках України. Звісно можна припустити, що таке виключне право буде включати в себе і емісію ЦВЦБ, яка, мабуть, вважатиметься їх цифровим проявом. Але цифрова природа та інші особливості даного виду валюти, дозволяють дійти висновку, що вона становить собою дещо більше ніж «технологічний апгрейд» застарілої технології форми випуску грошей (банкнот і монет). Зважаючи на програмованість ЦВЦБ, її сутність відрізнятиметься від фізичних банкнот і монет. Це означає, що даний вид валюти може бути використаний у різних смарт-контрактах [21] та матиме додаткові функції, не притаманні звичайним засобам платежу. Зазначене слід враховувати при формуванні відповідного правового регулювання та визначенні понятійного апарату у сфері емісії та обігу ЦВ.

В будь-якому разі, слід зазначити, що обсяг компетенції ЦБ та правові засади емісії ЦВЦБ залежатимуть від економіко-правових особливостей цифрової валюти.

Вплив ЦВЦБ на ГКП держави, фінансову стабільність економіки країни. Щодо впливу ЦВЦБ на ГКП держави, загалом його ефект залежатиме від способу її інтеграції в грошово-кредитну систему тієї чи іншої країни. Зокрема, така валюта може бути випущена (1) на заміну готівкових

коштів; (2) в якості доповнення до них, або (3) мати паралельний з ними обіг. При цьому, у разі заміни готівки, вплив на грошово-кредитну політику ЦБ буде незначним. Однак якщо обсяги платежів в ЦВЦБ зростатимуть і не будуть компенсуватися відповідним їм (готівки) зниженням в обігу, можуть виникнути проблеми, пов'язані з необхідністю розширення активів, які ЦБ триматиме в якості забезпечення. В свою чергу випуск ЦВЦБ як доповнення до готівки або в якості валюти для паралельного з нею обігу може призвести до інфляційних процесів і фінансової дестабілізації.

Поряд із цим, можливість зберігання суб'єктами господарювання або фізичними особами цифрових грошей безпосередньо в Центральному банку може зумовити два основних напрями впливу на грошово-кредитну політику:

по-перше, посилити трансмісійний механізм ГКП. Її реалізація зі збільшенням балансу ЦБ поступово ускладнюватиметься. Зокрема, може збільшитися як кількість, так і обсяг операцій, що проводяться регулятором. Крім того, існує вірогідність того, що зростання балансових активів ЦБ призведе до змін на борговому ринку і ринку капіталів.

по-друге, призвести до дезінтермедіації банків. ЦВЦБ в будь-якому разі конкуруватимуть з грошовими коштами. У зв'язку з цим, тривале зниження розмірів банківських депозитів за рахунок зростання центробанківських цифрових валют може скоротити розмір і змінити структуру пасивів комерційних банків, вартість фондування [22, с. 92], а також обсяг їх активів, призначених для кредитування фізичних і юридичних осіб.

Існує вірогідність того, що подібні економічні наслідки призведуть до виникнення деяких правових проблем щодо: (1) сфери компетенції НБУ, що, як наслідок, сприятиме доцільності запровадження додаткових рівнів підзвітності і, можливо, різних стандартів державного контролю стосовно проведення ним ГКП (особливо якщо ЦВЦБ емітована для роздрібних цілей); (2) конституційних основ правового господарського порядку (статті 5 ГКУ). Зокрема, централізація випуску, обслуговування та управління обігом ЦВЦБ порушуватиме принципи захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірного обмеження конкуренції та недобросовісної конкуренції.

Щодо наслідків випуску ЦВЦБ для фінансової стабільності, то вони є неоднозначними. З одного боку, сама можливість доступу до такої валюти може сприяти підвищенню довіри суб'єктів господарювання до фінансової системи в цілому. Вони матимуть право вилучити кошти з поточного

рахунку та скористатися ЦВЦБ в ситуації, коли довіра до окремих інститутів падає. З іншого, як вже було зазначено вище, це сприятиме зниженню пасивів банківських установ і, як наслідок, погіршуватиме їх фінансовий стан. У зв'язку з цим, вбачається за доцільне попередити виникнення подібних ситуацій на законодавчому рівні. Зокрема, шляхом встановлення відповідних правил (обмежень) обміну готівкових коштів на ЦВЦБ, комісійних за проведення операцій з ЦВЦБ, або дозволити банкам відкривати і вести рахунки в ЦВЦБ тощо. У будь-якому випадку нова валюта не повинна сприяти настанню негативних економічних наслідків [23].

Зважаючи на незахищеність електронних систем, окрім неоднозначного впливу на ГКП та фінансову стабільність, випуск ЦВЦБ несе і технічні загрози. Відповідно до звіту Lewis (2018), глобальні втрати від кіберзлочинності можуть досягати 600 млрд дол США на рік, що еквівалентно 0,8% світового ВВП. Центральні банки також можуть стати жертвами, якщо не будуть приділяти достатньо уваги ризикам кібербезпеки: в лютому 2016 р ЦБ Бангладеш втратив 80 млн дол США, майже 1 млрд дол США були під загрозою [24]. У разі кібератак на ЦБ під ризик потрапляє вся фінансова система, що робить введення ЦВЦБ в країнах із слабкими фінансовими інститутами ризикованим технологічним зрушенням. А, отже, випуск даного виду валют має відбуватися за умови наявності надійних засобів захисту інформації тощо.

Не останню роль в затребуваності тієї чи іншої валюти відіграють миттєвість та низька вартість платежів. Загалом саме технічні труднощі та висока вартість грошових переказів при здійсненні міжнародних розрахунків зіграли важливу роль в появі криптовалют та їх використанню в господарській діяльності. Саме тому перш ніж випускати власну цифрову валюту, центральним банкам, зокрема НБУ, слід здійснити заходи з поліпшення поточної платіжної інфраструктури. Наприклад, «банківські регулятори» різних країн можуть об'єднати зусилля щодо підвищення ефективності власної інфраструктури для міжнародних або транскордонних грошових переказів.

Як приклад можна привести систему миттєвого переказу SEPA (Single Euro Payments Area), яка дозволяє здійснювати миттєві платежі у валюті «євро» по всій Європі цілодобово [25]. Таким чином, НБУ у співпраці зі своїми міжнародними партнерами може стимулювати банківські та платіжні установи до зниження комісійних зборів за міжнародні платежі, а також підвищення їх ефективності.

Отже, підводячи підсумок вищенаведеному аналізу, можна дійти наступних висновків:

1. Актуальність запровадження ЦВЦБ переважно обумовлюється поступовими тенденціями цифровізації економіки, а також появою децентралізованих криптовалют, які створили конкуренцію банківським системам (зокрема, банківським розрахункам). Втім ознаки децентралізації та високого рівня конфіденційності, що властиві криптовалютам та є запорукою попиту на них, знижують конкурентоспроможність ЦВЦБ та створюють певні ризики для світової економіки. У зв'язку з цим за доцільне вбачається впровадити певні рівні конфіденційності ЦВЦБ, що дозволить зробити процес цифровізації економіки більш безпечним.

2. Обсяг компетенції Центрального банку та правові засади емісії ЦВЦБ залежатимуть від економіко-правових особливостей цифрової валюти, ступеня її впливу на ГВП держави, фінансову стабільність економіки країни тощо. При цьому у процесі формування відповідного правового поля та визначенні понятійного апарату у сфері емісії та обігу ЦВЦБ слід враховувати особливості використання останніх у господарських операціях та специфічні функції, не притаманні звичайним засобам платежу.

3. Ініціативи щодо випуску ЦВЦБ сприятимуть: 1) поступовому звуженню банківської системи на рівні Центральных банків (на зразок «Чикагського плану»), дозволяючи фізичним особам та суб'єктам господарювання зберігати вклади безпосередньо на рахунках Центральных банків; 2) підвищенню довіри суб'єктів господарювання та фізичних осіб до фінансової системи; 3) посиленню фінансової стабільності економіки (як у межах окремої країни,

так і на світовому рівні).

4. Вірогідність зниження пасивів комерційних банків через випуск ЦВЦБ, може завдати негативного впливу на їх фінансовий стан. В свою чергу це актуалізує доцільність попередження виникнення подібних ситуацій на законодавчому рівні, зокрема, шляхом встановлення відповідних правил, а саме у формі обмежень обміну готівкових коштів на ЦВЦБ, комісійних за проведення операцій з ЦВЦБ, або надання дозволу банкам відкривати і вести рахунки в ЦВЦБ та ін.

5. Надання суб'єктам господарювання або фізичним особам права на зберігання цифрових грошей безпосередньо в Центральному банку може зумовити два основних напрями впливу на ГВП: по-перше, посилити її трансмісійний механізм; по-друге, призвести до дезінтермедіації банків. Зазначене може призвести до виникнення деяких правових проблем щодо: (1) сфери компетенції НБУ, що, як наслідок, сприятиме доцільності запровадження додаткових рівнів підзвітності, стандартів державного контролю стосовно проведення ним ГВП (особливо якщо ЦВЦБ емітована для роздрібних цілей); (2) конституційних основ правового господарського порядку (ст. 5 ГКУ). Зокрема, не виключається те, що централізація випуску, обслуговування та управління обігом ЦВЦБ може порушувати принципи захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, недопущення зловживання монопольним становищем на ринку тощо.

6. Випуск ЦВЦБ в Україні може відбуватися за наявності низки факторів, серед яких можна виділити надійність засобів захисту інформації, функціонування розгалуженої платіжної інфраструктури тощо.

Література:

1. Chapman J., Wilkins C. Crypto «Money»: Perspective of a Couple of Canadian Central Bankers. Bank of Canada Staff Discussion Paper 2019-1. URL: <https://www.bankofcanada.ca/wp-content/uploads/2019/02/sdp2019-1.pdf>
2. Kumhof M., Noone C. «Central Bank Digital Currencies: Design Principles and Balance Sheet Implications». Staff Working Paper 725, Bank of England. 2018. 54 p.
3. Bech M. L., Faruqui U., Ougaard F. and Picillo C. «Payments Are A-Changin' But Cash Still Rules». BIS Quarterly Review (March). 2018. 14 p.
4. Central Banks and Distributed Ledger Technology: How are Central Banks Exploring Blockchain Today? World Economic Forum's White Paper. 2019. p. 5.
5. Аналітична записка за результатами пілотного проекту «Е-гривня». URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=96166826>
6. Bank for International Settlements, Basel Committee on Banking Supervision, Statement on Crypto-Assets. 13.03.2019. URL: https://www.bis.org/publ/bcbs_nl21.htm
7. Кудь А. та ін. Цифрові активи та їх правове регулювання у світлі розвитку технології блокчейн. Харків: Право. 2019. 216 с.

8. Meaning J., Dyson B., Barker J., Clayton E., Broadening narrow money: monetary policy with a central bank digital currency. Bank of England - Working Paper № 724. 2018. P. 5.
9. Chaum D. «Blind signatures for untraceable payments» Department of Computer Science. University of California. Santa Barbara. 1982. <http://blog.koehntopp.de/uploads/Chaum.BlindSigForPayment.1982.PDF>
10. Hossein Nabilou Central Bank Digital Currencies: Preliminary Legal Observations. Journal of Banking Regulation, Forthcoming. 2019. 30 p.
11. Kahn C. Payment Systems and Privacy Fourth. Quarter 2018. Vol. 100, № 4. URL: <https://research.stlouisfed.org/publications/review/2018/07/16/payment-systems-and-privacy>
12. Як і навщо НБУ впроваджував пілотний проект «е-гривня». URL: <https://ain.ua/2019/06/26/e-gryvna-nbu/>
13. Barontini C., Holden H. Proceeding with caution - A survey on central bank digital currency. BIS Papers. 2019; (101). URL: <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap101.pdf>.
14. The World's First Central Bank Electronic Money Has Come - And Gone: Ecuador, 2014-2018. URL: <https://www.alt-m.org/2018/03/29/the-worlds-first-central-bank-electronic-money-has-come-and-gone-ecuador-2014-2018/>
15. Ingves S. Going cashless. Finance & Development. 2018. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2018/06/central-banks-and-digital-currencies/point.pdf>
16. The Riksbank's E-krona Project. Sveriges Riksbank, Report 1. 2017. URL: <https://www.riksbank.se/en-gb/payments--cash/e-krona/e-krona-reports/e-krona-project-report-1/>
17. Central Bank Digital Currencies. Norges Bank Papers. 2018. № 1. p. 47.
18. State Bank of Pakistan. Eyes Issuance of Digital Currency by 2025. URL: <https://www.dawn.com/news/1473310/state-bank-eyes-issuance-of-digital-currency-by-2025>
19. Официальный отчет Народного Банка Китая. URL: <http://www.pbc.gov.cn/en/3688006/index.html>
20. Цифровая валюта Китая будет похожа на Libra Facebook. URL: <https://mycrypter.com/tsifrovaya-valyuta-kitaya-budet-pokhozha-na/>
21. Introduction to Smart Contracts. A Simple Smart Contract. URL: <https://solidity.readthedocs.io/en/latest/introduction-to-smart-contracts.html>
22. Juks R. When a central bank digital currency meets private money: The effects of an e-krona on banks. Sveriges Riksbank Economic Review. 2018. URL: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/pov/engelska/2018/economic-review-3-2018.pdf>
23. Центробанковские цифровые валюты: ключевые характеристики и направления влияния на денежно-кредитную и платежную системы. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsentrobankovskie-tsifrovye-valyuty-klyucheveye-harakteristiki-i-napravleniya-vliyaniya-na-denezhno-kreditnyuyu-i-platezhnyuyu-sistemy>
24. Bangladesh Bank official's computer was hacked to carry out \$81 million heist: diplomat URL: <https://www.reuters.com/article/us-cyber-heist-philippines/bangladesh-bank-officials-computer-was-hacked-to-carry-out-81-million-heist-diplomat-idUSKCN0YA0CH>
25. Платежи по системе SEPA (Единая платежная система в зоне евро). URL: <https://www.rcbcy.com/ru/corporate-clients/transactional-services/payments-and-transfers/single-euro-payments-area-sepa-payment-scheme/>.